

L'AMENANÇA NUCLEAR CONTINUA

EN RECORD DEL GRAN CIENTÍFIC I ACTIVISTA PER LA PAU ALBERT EINSTEIN

LA GUERRA NO ES POT HUMANITZAR, TAN SOLS ES POT **ABOLIR**

No és gratuït que la UNESCO hagi decidit celebrar durant tot un any el centenari dels tres famosos articles d'Einstein, publicats a *Annalen der Physik* (1905), i hagi declarat l'any 2005 l'Any de la Física. L'any 2005 també coincideix amb el 50è aniversari de la mort de qui va ser un gran científic i alhora una persona inconformista i rebel enfront de l'autoritat.

JOSEP PUIG → DOCTOR ENGINYER INDUSTRIAL

A la recerca d'una teoria universal i unificada, els físics de la fi del segle XIX estaven dividits entre els que volien que la mecànica fos la base fonamental a partir de la qual construir una teoria unificada i els que proposaven que aquesta base havia de ser establerta pels conceptes electrodinàmics, els quals no podien ser reduïts a la mecànica. Una era la visió mecànica de Newton i l'altra era la visió electrodinàmica de Maxwell.

El gran èxit d'Einstein va ser postular una teoria general de la física encara més fonamental que la teoria mecànica o l'electromagnètica. Aquest va ser el naixement de la teoria especial de la relativitat, que en termes generals va ser presentada per Einstein el 1905, en el seu article titulat «Sobre l'electrodinàmica dels cossos en moviment». Aquesta unificació va ser reforçada encara més quan Einstein va enunciar l'equivalència entre massa i energia ($E=mc^2$). A més de la teoria especial de la relativitat, Einstein va formular la teoria de l'efecte fotoelèctric i va explicar el moviment brownià.

Però no volem pas recordar Einstein per haver formulat aquestes teories, ni el volem recordar pel la seva visita a Barcelona durant sis dies de febrer de 1923 [ja era aleshores una figura mediàtica des que l'Acadèmia Sueca li havia atorgat el premi Nobel l'any 1921]. El volem recordar pel fet que era un científic compromès de dalt a baix amb els problemes i les lluites del seu temps.

50 premis Nobel i eminents científics ja havien fet, fa un temps, una crida per declarar l'any 2005 l'Any Internacional Einstein. Aquesta crida, que va ser àmpliament divulgada per la International Network of Engineers and Scientists for Global Responsibility (INES), expressava la seva estima pel «ciutadà i ésser humà Einstein» i es comprometia a «la realització dels seus objectius polítics i les seves visions, les quals, entre altres coses, incloïen la demanda per a l'abolició de la guerra i l'eliminació de les armes nuclears».

Però, qui era aquesta excepcional persona?, què ens permet aprendre la seva vida?, què podria dir a la gent jove d'avui? El gran científic, el que feia campanya pels drets civils, el pacifista i antimilitarista, l'entusiasta de la cultura, el lluitador tenaç, el solitari..., un home que va revolucionar el món com a científic, però que científicament era una persona d'una categoria ben especial.

Era una molèstia per al Govern nord-americà. Els serveis secrets i la policia dels EUA sistemàticament el controlaven i el van espiar fins a la seva mort l'any 1955. Els arxius que l'FBI té sobre Einstein són, per una banda, un gran fons que documenta el seu compromís social i polític i, per l'altra, una mostra de la misèria humana que envolta les persones i les institucions que es dediquen a l'espionatge [vegeu l'obra de Fred Jerome, *The Einstein File*, St.Martin Press, 2002; hi ha traducció castellana amb el títol: *El expediente Einstein: el FBI contra el científico más famoso del siglo XX*, Planeta, 2002].

Amb aquesta breu descripció us encoratgem a comprometre-us amb l'Any Einstein. És evident que:

- Albert Einstein era una persona que actuava i pensava de forma profunda entorn de la societat, un ciutadà del món implicat ell mateix en molts debats que feien referència a les qüestions més crítiques del seu temps

- Einstein va ser una persona política que va veure els problemes socials i cercava resoldre'ls socialment i política.

De vegades semblava que estava provocant i pensant contrarrent. Ell va estar sempre, una i altra vegada, a la contra, i en oposició als «poders» del seu temps.

Avui es tracta de fer justícia a la completa personalitat d'Einstein, amb les seves diverses facetes: la persona humana compromesa amb els problemes del seu temps i el científic capaç de trastocar el pensament dominant. Avui, que la ciència s'ha convertit en «cientifisme», en una mena de «religió» que pretén dominar sobre la natura i sobre els éssers humans; avui, que molts dels seus practicants exerceixen una mena de «sacerdoci» quan inculquen a la gent l'adoració del que ells practiquen: la manipulació i/o violentació de la natura i de les cultures; avui, que la ciència no és altra cosa que la ciència per al poble, i no pas la ciència del poble, cal recordar Einstein, ara que els mitjans de desinformació dominants ens el presenten com un savi «despistat», que vivia al marge del món. Aquesta és la gran manipulació que es fa amb la gran personalitat d'Einstein, amagant descaradament el compromís social i polític que Einstein havia assumit mentre vivia.

Commemorar Einstein avui vol dir oferir l'oportunitat i la possibilitat de connectar el compromís polític d'Einstein amb qües-

tions candents de l'actualitat: la responsabilitat social del científic, incloent-hi la responsabilitat per la Pau i el Desarmament.

La crida dels Premis Nobel a favor de l'any Einstein manifestava:

Nosaltres, iniciadors d'aquesta crida de suport a l'Any Internacional Einstein 2005, volem fer realitat aquesta visió del futur, en l'esperit del gran científic i cridem tots els pobles del món a donar-hi suport.

CRIDA DE SUPORT A L'ANY INTERNACIONAL EINSTEIN 2005

L'any 2005, científics d'arreu del món celebraran el centenari de la teoria especial de la relativitat i la hipòtesi quàntica de la llum, ambdues desenvolupades per Albert Einstein l'any 1905. Les celebracions també honoraran el 50è aniversari de la mort d'Einstein l'any 1955. Einstein no era solament un extraordinari científic, sinó també un científic que assumia les seves responsabilitats socials, intervenia en assumptes polítics i es va aixecar i va lluitar pels drets civils. Al llarg de tota la seva vida es va comprometre amb la justícia social, el desarmament i la pau.

Com que Einstein repudiava les actituds xovinistes i els rituals socials sense sentit, l'any Internacional Einstein 2005 hauria de reflectir, per tant, la seva postura cosmopolita i universal.

El futur de les societats democràtiques depèn de l'educació i l'entrenament comprensius de tota la seva ciutadania. Els re-

sultats científics haurien de ser accessibles a tothom. L'educació no hauria de romandre un privilegi per a uns pocs escollits.

El futur dels ciutadans i ciutadanes depèn de la disposició d'aquells que estan preparats per comprometre's ells mateixos amb el principi de solidaritat segons el qual són indispensables els justos serveis socials i culturals, el comerç econòmic, així com un ús ecològicament sa dels recursos.

El futur de la humanitat es troba en la cooperació tolerant i pacífica entre tots els països i totes les cultures. L'eliminació de les armes atòmiques i altres artefactes de destrucció massiva han d'esdevenir el primer, i més important, graó en la creació d'un món en el qual la guerra, com a mitjà de resoldre els conflictes, no hi tingui cabuda. Per posar-ho en paraules d'Einstein: *La guerra no es pot humanitzar. Tan sols es pot abolir.*

Els científics de tot el món són cridats a afrontar les seves responsabilitats socials i a comprometre's a fer dels resultats científics un patrimoni cultural de tots els pobles. En fer-ho, la pobresa, el subdesenvolupament i la destrucció ecològica es poden contrarestar de forma pacífica.

En una entrevista feta l'any 1929, Einstein va expressar la seva noció de món, pacífic i comercialment neutral, així:

«Pensem en el món que podríem construir si el poder desbotat de la guerra fos aplicat a tasques constructives! Una desena part de l'energia que les parts bel·ligerants van esmerçar en la Guerra Mundial, una fracció dels diners que van fer explotar en forma de granades i gasos verinosos, seria suficient per augmentar el nivell de vida de cada país i evitar la catàstrofe econòmica d'un món ple de gent sense ocupació. Hem d'estar preparats per fer els mateixos heroics sacrificis per la causa de la pau, que els que hem fet generosament per la causa de la guerra. No hi ha tasca més important o més propera al meu cor. Res del que jo puc fer o dir no canviarà l'estructura de l'univers. Però, potser aixecant la meua veu, puc ajudar la més gran de totes les causes - la bona voluntat entre les persones i la Pau a la Terra».

Nosaltres, iniciadors d'aquesta crida en suport a l'Any Internacional Einstein 2005, volem realitzar aquesta visió del futur en l'esperit del gran científic i cridem tots els pobles del món a donar-hi suport.